

Pravoslavná legenda

PRVNÍ STAROSLOVĚNSKÁ LEGENDA O SVATÉM VÁCLAVU

*V 28. den měsíce září
Zabití svatého Václava, knížete
českého.
Pane, požehnej, Otče.*

Hle, nyní se naplnilo prorocké slovo, které řekl sám náš Pán Ježíš Kristus: Přihodí se zajisté v posledních dnech, a ty, jak se domníváme, jsou právě nyní, povstane bratr proti bratru svému a syn proti otci svému, a člověku budou jeho domácí nepřáteli. Neboť lidé budou k sobě nemilosrdní, ale Bůh odplatí jim podle skutků jejich.

[1] Byl jeden kníže v Čechách jménem Vratislav a jeho žena se zvala Drahomíra. I narodil se jim prvorozený syn a na křtu dali mu jméno Václav. Když povrostl a bylo třeba mu udělit posvěcení, otec jeho Vratislav pozval k nim jednoho biskupa s jeho notářem i s jeho duchovenstvem. V chrámě svatě Marie byla proň ořezávána mše, a potom biskup vzal hocha a postavil jej na rohu stupně před oltářem a požehnal jej slovy: „Pane Ježíši Kriste, požehnej tohoto hocha, jakos požehnal všechny své spravedlivé.“ A tak s požehnaním byl posvěcen. Proto se domníváme, že hoch požehnaním tohoto biskupa a jeho zbožnými modlitbami počal růst chráněn milostí boží. Jeho bába Ludmila dala jej vyučit v knihách slovanských pod vedením kněze, a on si dobře osvojił jejich smysl. Vratislav pak jej poslal do Budče, tam se hoch počal učit knihám latinským a osvojił si je dobře.

[2] Když otec jeho Vratislav zemřel, dosadili Češi na dědičný trůn jeho syna, knížete Václava. Jeho bratr Boleslav vvrátil pod něj, neboť oba byli ještě malí. Ale matka jejich Drahomíra, zajistila zemí a spravovala lid, dokud Václav nedospěl, a když dospěl, sám se jím spravovat svůj lid. Měl čtyři sestry, ty provdali a vybavili do různých knížectví.

Milostí boží vskutku kníže Václav nejen se dobře naučil knihám, ale i ve věcech byl dokonalý. Všem nuzným prokazoval dobrodiní, nahé odítval, lačné krmil, pceestně přijímal podle slova evangelia, vdovám nedával ukřivdit, všechny lidi chudé i bohaté miloval, přísluhoval služebníkům božím, kostely zlatem zdobil. Ježto věřil celým srdcem v Boha, konal za svého života všechny dobré skutky, jaké jen mohl.

[3] I zpýchli mužové čeští, vždyť kníže jejich byl ještě mlád, a ďábel vnukl jim do srdce dřív jako do srdce Jidášovi, že zradí Páně, aby povstali proti svému pánu Václavovi jako Židé proti Kristu. Neboť je psáno, že každý, kdo povstává proti svému pánu, podoben je Jidášovi. Ti tedy namluvili Boleslavovi: Bratr Václav tě chce zabít a dohodl se o tom se svou matkou a se svými muži.

Ti zlí psi i Václava před tím navedli, aby vyhnal svou matku bez viny. Ale Václav byl si vědom, co je to bázeň boží, a ulekl se slova, jež dí: Cti otce svého i matku svou Ex. 20, a milovat budeš svého bližního jako sebe samého. Aby splnil všelikou spravedlnost boží, přivedl svou matku nazpět a velmi se kál a s pláčem pravil: Pane Bože, nepokládej mi to za hřích. A připomínal si též slovo proroka Davida, jež řekl: Ž. 25, Hřích mé mladosti a mých nevědomostí nevzpomínej, Pane.

Kál se tedy a ctil svou matku, ona pak se radovala z jeho víry a z dobroty, kterou konal. Neboť nejenže chudým a ubohým a percestným a mnohým jiným prokazoval dobrodiní, jakož jsme shora řekli, nýbrž vykupoval i ty, kteří byli prodáni do otroctví. Na všech hradech vystavěl kostely velmi krásné a v nich se postaral velkolepě o služebníky boží z mnohých národů, kteří tam konali bohoslužby dnem i nocí podle ustanovení božího a jeho služebníka Václava. A jak mu Bůh vložil do srdce, vystavěl kostel svatého Víta.

[4] Boleslavovi však, bratru jeho, který byl proti němu naveden, zasel ďábel zlobu do srdce, aby jej zabil, a tak nebyla spásena jeho duše na věky. Když se přiblížil den svatého Jirama, jemuž byl svatý Václav zbožně oddán a veselil se v ten den, ti zlí psi pozvali Boleslava a konali s ním ďábelskou poradu o jeho bratru Václavovi jako kdysi Židé o našem Pánu Ježíši Kristu.

Kdykoli se někde slavilo posvěcení chrámu, jezdil Václav do všech chrámů. I všel do hradu Boleslavova v neděli

Mat. 2: 35-36

Jan 13

Ex. 20, Mat. 1: Gal. 5, Mat. 5, Skut. 7 Ž. 25,

Pravoslavná legenda

na svátek Kosmy a Damiana. Když vyslechli mši, chystal se vrátit domů do Prahy. Ale Boleslav jej zadržel s poclým úmyslem a řekl mu: Proč odeházíš, bratře? Vždyť máme i zdravý nápoj. On tedy neodřekl bratra, ale vsedl na kůň a zahájil hru se svou družinou na hraď Boleslavově.

A tu se domníváme, že mu pověděli: Bratr Boleslav tě chce zabít. Ale on tomu neuvěřil a poručil to Bohu. Když nastala noc, shromáždili se ti zlí psi na dvoře jednoho z vráhů Hněvsa, zavolali Boleslava a s ním se uspseli na onom dálském záměru proti jeho bratru. Neboť jako se kdysi Židé a radili, jak by svého pána knížete Václava zavraždili. I řekl: Až přijde na jitřní, tehdy si maň počtáme.

[5] Časně zrána zvonili na jitřní. Jakmile Václav uslyšel zvon, řekl: Díky tobě, Páne, že ses mi dal dočkat tohoto jitra. I vstal a šel na jitřní. Ihned v bráně jej dostihl Boleslav. Václav se maň ohlédl a řekl: Bratře, věras nám dobře posloužil. K uchu Boleslava se naktioní dábel a zkazil jeho srdce, že mu odpovět: Nyni ti chci lépe posloužit. Po těch slovech udeřil jej mečem po hlavě. Václav se obrátil k němu a řekl: Co ti to napadlo, bratře? A po těch slovech jej udeřil a srazil na zem. Tu přispěchal jakýsi Tuža a tal Václava do ruky. Ten poražen na ruce pustil bratra a běžel do chrámu. Tu dva dáblí řečení Tira a Česta ubili jej v bráně chrámové. Hněvsa pak přiskočil a probodl mu bok mečem. Václav ihned vypustil svou duši se slovy: V ruce tvé, Páne, poroučím ducha svého (Luk. 23, 46).

V tom hradě zabili i jakéhoš Mstínu, urozeného muže Václavova, ostatní pak hnali do Prahy, některé povražдили a jiní se rozprchli po zemi. I nemluvnátka kvůli němu povražдили. Mnohé ženy provdaly za jiné muže, služebníky boží vyhnať a kdejakou dábskost napáchali.

Tira pak řekl Boleslavovi: Pojďme a zabijme též i vaši matku, tak najednou oželiš bratra i matku. Boleslav však řekl: Nemá, kam by se poděla, dokud nebudeme hotovi s jinými. A odešli a nechali Václava rozsockaného a neuklízeného.

[6] Tu kněz jeden Krastěj vzal a položil jej před chrámem a přikryl jej plachtou. Jakmile uslyšela matka, že její syn byl zavražděn, přišla a hledala jej. A když ho spatřila,

s pláčem padla na jeho srdce a posbírala všechny údy jeho těla, neodvážila se však je odnést k sobě domů, ale unyvala je a oblékla v příhytku knězově, a pak je zanesla a položila do chrámu. A poněvadž se bála, že bude zavražděna, utekla do Charvaš, také Boleslav ji tu už nezastihl. I povolal jednoho kněze jménem Pavla, aby vykonal modlitbu nad tělem Václavovým.

Poběhli potom účyhodné tělo Václava, dobrého a spravedlivého ctitele Božího a milovníka Kristova, duše pak jeho odesla k Bohu, jemuž sloužil s nábožností a bázni. Krev jeho však po tři dny uchtěla vsáknout do země. Až třetí den, jak všichni viděli, krev jeho se ztratila a vzešla v chrámě nad ním, takže se všichni divili. Doufáme však v Boha, že se na přímluvy zbožného a dobrého muže Václava ukáže ještě větší zázrak. Neboť jeho utrpení se vpravdě vyrovnalo utrpení Kristovu a svatých mučedníků. Vždyť i o něm konali poradu jako Židé o Kristu, rozsekali ho stejně, jako Petra a nemluvnátka kvůli němu povražдили jako i kvůli Kristu.

Byl pak zabít kněz Václav 28. dne měsíce září. Bůh udělil pokoj jeho duši na místě věčného odpočívání se všemi spravedlivými. I s těmi, kteří kvůli němu byli pobiti, ať byli neviní.

[7] Bůh však nezanechal své vyvolené na posměch nevěřících, ale shléhl na ně svým milosrdenstvím a obrátil jejich kamenná srdce na pokání a doznání hříchů (Ezech. 11, 19; 36, 26). Tak i Boleslav se rozpomenul, jak veliký hřích spáchal, modlil se k Bohu a všem jeho svatým a přenesl tělo svého bratra, spravedlivého muže Václava, do Prahy a řekl: Zhrčel jsem a svého hříchu jsem si povědom (Ž. 50, 5—6).

Uložili jej v kostele svatého Víta po pravé straně oltáře dvanácti apoštolů, kde sám řekl při stavbě chrámu. Bylo pak přeneseno tělo knížete Václava, milovníka Kristova, 4. den měsíce března. Ať Bůh umístí jeho duši v lůně Abrahamově, Izakově a Jakubově, kde odpočívají všichni spravedliví a čekají na vzkříšení svých těl v Kristu Ježíši, Pánu našem, jemuž sláva na věky. Amen.

